

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000369

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-01-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Семенова Марія Андріївна

2. Mariia Semenova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів

Дата захисту: 04-03-2024

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 4699

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.25, 16.21.04

Тема дисертації:

1. ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ СЛОВОТВІР У ГАЛУЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРФЕЙСІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ
2. LINGUOCOGNITIVE WORD FORMATION IN THE FIELD OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE MATERIAL OF ENGLISH-LANGUAGE INTERFACES OF SMART SYSTEMS

Реферат:

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 – Філологія (Галузь знань 03 – Гуманітарні науки). – Волинський національний університет імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, Луцьк, 2023. Дисертацію присвячено системному аналізу лінгвокогнітивних механізмів словотвору, задіяних при формуванні лексичних інновацій у графічних інтерфейсах сучасних інтелектуальних систем, виявленню продуктивних словотворчих моделей, укладанню переліку комунікативно-прагматичних функцій неологізмів логосфери комп'ютерного дискурсу. Дисертаційна праця складається зі списку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (215 найменувань, з них 33 лексикографічних та 2 ілюстративних), 9 додатків. Дисертація містить 29 таблиць, 36 рисунків. Загальний обсяг роботи – 403 сторінки, основний зміст викладено на 208 сторінках. Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні

першої спроби системного підходу до вивчення словотвірних механізмів у графічних інтерфейсах інтелектуальних систем. У цій праці вперше розглянуто лексичний склад англomовних інтерфейсів інтелектуальних систем та виявлено словотворчу специфіку терміносистем; проаналізовано лінгвокогнітивні механізми словотвору в галузі штучного інтелекту; систематизовано понад 2000 лексико-семантичних неологізмів і здійснено поділ досліджуваних одиниць за тематичними групами, механізмами словотвору й когнітивно-прагматичними функціями; окреслено три ступені продуктивності способів формування лексичних новоутворень; порівняно та виявлено відмінності у значеннях мовних інновацій у інтерфейсах і лексикографічних джерелах; схарактеризовано та параметризовано англomовну інноваційну логосферу інтелектуальних систем як консолідований на мікро- та макрорівні об'єкт лінгвістичного аналізу. На захист представлено такі положення, що обґрунтовують новизну та основні здобутки дисертаційної роботи: 1. Лінгвальні засоби англomовних інтерфейсів інтелектуальних систем є вагомим компонентом загальної логосфери комп'ютерного дискурсу і знаходяться під впливом базових і новітніх методів словотвору; 2. Словотворчі процеси у комп'ютерному дискурсі відбуваються у морфологічному, прагматичному та лінгвокогнітивному вимірах; 3. До найпродуктивніших словотвірних моделей, задіяних у словотворенні дискурсу інтелектуальних систем належать морфологічний словотвір (67 %), синтаксичний (21 %) та семантичний способи (12 %), що корелює із загальними тенденціями англійського словотвору; 4. Визначальною властивістю смислотворення серед неологізмів дискурсу інтелектуальних систем є поява нових смислів та відтінків значення у новотворах (72 %). Кореляція зафіксованих у лексикографічних джерелах значень із дискурсивними значеннями неологізмів становить 28 %; 5. Компаундинг, блендинг й афіксація виступають продуктивними механізмами словотвору дискурсі інтелектуальних систем — Metaverse, OpenAI ChatGPT, Microsoft Azure AI (28 %, 18 % та 16 %, відповідно); 6. Прагматичний потенціал неологізмів у логосфері комп'ютерного дискурсу представлений широким спектром функцій, серед яких домінують атрактивна, розв'язання проблеми, висловлення думки, висловлення почуттів, уподобання / антивподобання, гумор / жарт, заклик, запит інформації, запит допомоги, запитання, засекречування, іміджотворення, оцінки / прихованої оцінки, мовна економія, спекуляція; 7. Метафоризація та когнітивна конверсія є найпродуктивнішими способами когнітивного словотворення серед мовних засобів графічних інтерфейсів інтелектуальних систем. Морфологічна обізнаність, семантичне знання, когнітивна гнучкість та креативне мислення суттєво впливають на процеси когнітивного смислотворення у системі неологізмів комп'ютерного дискурсу. Апробацію дослідження проведено на трьох всеукраїнських конференціях, двох міжнародних науково-практичних конференціях, на засіданнях кафедри прикладної лінгвістики. Основні положення дисертації висвітлено у 8 публікаціях (сім одноосібних та одна у співавторстві (особистий внесок визначено у підборі емпіричного матеріалу та аналізі впливу діджиталізації на медіа-дискурс)), із яких три статті опубліковано у фахових наукових виданнях України категорії «Б», дві — в іноземних виданнях, включених до науково-метричних баз даних (одна стаття, що входить до наукометричної бази даних WoS; одна — Index Copernicus), і трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Ключові слова: лінгвокогнітивний словотвір, неологізм, комп'ютерний дискурс, цифрова комунікація, інноваційні терміни, метафора, концептосфера, логосфера, експресивність, смислотворення, інтелектуальні системи, графічний інтерфейс, семантичні і прагматичні параметри.

2. The dissertation is devoted to the systematic analysis of the linguistic and cognitive mechanisms of word formation involved in the formation of lexical innovations in the graphic interfaces of modern smart systems, the identification of productive word formation models, and the compilation of a list of communicative and pragmatic functions of neologisms in the logosphere of computer discourse. The dissertation consists of a list of conventional abbreviations, an introduction, four chapters with conclusions to each of them, general conclusions, a list of used sources (215 names, of which 33 are lexicographic and 2 illustrative), 9 appendices. The thesis contains 29 tables, 36 figures. The total volume of the work is 403 pages, the main content is laid out on 208 pages. The scientific novelty of the study is the implementation of the first attempt at a systematic approach to the study of word-forming mechanisms in graphic interfaces of smart systems. This work presents for the first time the lexical composition of English-language interfaces of smart systems and the word-forming specificity of the term system;

the linguistic-cognitive mechanisms of word formation in the field of artificial intelligence are analyzed; more than 2,000 lexical-semantic neologisms were systematized and the researched units were actually divided into thematic groups, word-formation mechanisms, and cognitive-pragmatic functions; three degrees of productivity of methods of forming lexical neoplasms are distinguished; your identified differences in the meanings of language innovations in interfaces and lexicographic sources; characterized and parameterized the English-language innovative logosphere of smart systems as an object of linguistic analysis consolidated at the micro- and macro-level. The following provisions justifying the novelty and main achievements of the dissertation work are submitted for defense: 1. Linguistic means of English-language interfaces of smart systems are an important component of the general logosphere of computer discourse and are influenced by basic and modern methods of word formation; 2. Word-forming processes in computer discourse take place in morphological, pragmatic and linguistic-cognitive dimensions; 3. Morphological word formation (67%), syntactic (21%) and semantic methods (12%) are among the most productive word formation models involved in the word formation of the discourse of smart systems, which correlates with the general trends of English word formation; 4. The defining feature of meaning creation among neologisms in the discourse of smart systems is the appearance of new meanings and shades of meaning in new works (72%). The correlation of values recorded in lexicographic sources with discursive values of neologisms is 28%; 5. Compounding, blending, and affixation are productive mechanisms of word formation in the discourse of smart systems – Metaverse, OpenAI ChatGPT, Microsoft Azure AI (28%, 18%, and 16%, respectively); 6. The pragmatic potential of neologisms in the logosphere of computer discourse is represented by a wide range of functions, among which attractive, problem solving, expression of opinion, expression of feelings, likes / dislikes, humor / joke, appeal, request for information, request for help, question, dominate. secrecy, image creation, evaluation / hidden evaluation, linguistic economy, speculation; 7. Metaphorization and cognitive conversion are the most productive ways of cognitive word formation among language tools of graphic interfaces of smart systems. Morphological awareness, semantic knowledge, cognitive flexibility and creative thinking significantly influence the processes of cognitive meaning-making in the neologism system of computer discourse. The results of the research were presented at three all-Ukrainian conferences, two international scientific conferences, at the meetings of the Department of Applied Linguistics. The main points of the dissertation are covered in 8 publications (seven solo and one co-authored (personal contribution is defined in the selection of empirical material and the analysis of the impact of digitalization on media discourse)), of which three articles were published in professional scientific publications of category "B" of Ukraine, two - in foreign publications included in scientific and metric databases (one article included in the WoS scientific and metric database; one in Index Copernicus), and three abstracts of reports at scientific and practical conferences. Keywords: linguistic-cognitive word formation, neologism, computer discourse, digital communication, innovative terms, metaphor, conceptsphere, logosphere, expressiveness, meaning-making, smart systems, graphic interface, semantic and pragmatic parameters.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Інформаційні та комунікаційні технології

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Семенова М. А. Морфологічні характеристики англійської мови як основа словотворчого процесу. Нова Філологія: науковий журнал. / [редкол.: Г. І. Приходько (гол.ред.) та ін.]. 2022. № 86. С. 155–161. DOI: 10.26661/2414-1135-2022-86-23
- 2. Семенова М. А. Комунікативна специфіка вербальних та невербальних засобів в комунікативній системі інтерфейсів користувача. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал. / [редкол.: І. М.

Зимомря (гол.ред.) та ін.]. 2021. № 18. С. 243–247. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2021.18.44

- 3. Semenova M. A. Verbal and nonverbal means in the communicative system of user interface. Вісник Херсонського державного університету. Германістика та міжкультурна комунікація : науковий журнал. / [редкол.: О. В. Ребрій (гол.ред.) та ін.]. 2021. № 2. С. 66–71. DOI: 10.32999/ksu2663-3426/2021-2-10
- 4. Semenova M. Shifting standards: How linguistic neologisms are viewed from a historical perspective. Knowledge, Education, Law, Management. 2022. Vol. 48, no. 4. P. 160–165. URL: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.4.25>
- 5. Semenova M., Biskub I., Kyianytsia I., Lisun Y., Kyrylenko Y. Impact of digitalization on the media sphere development. Verbal and nonverbal means in the communicative system of user interface. AD ALTA: Journal Of Interdisciplinary Research (11/02-XXIV.). 2021. Vol. 11, no. 2. P. 32–36. URL: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110224/PDF/110224.pdf>
- 6. Семенова М. А. Нові комунікативні стратегії в інтерфейсах користувача. Перспективи розвитку науки, освіти та технологій в контексті Євроінтеграції : тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 18 серпня 2022 року / Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 34–35.
- 7. Семенова М. А. Неологізми у мовній генезі XXI століття. Дні науки у Волинському національному університеті імені Лесі Українки: тези доповідей, м. Луцьк, 16–20 травня 2022 року / Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022.
- 8. Семенова М. А. Метафоризація в комп'ютерному дискурсі. Сучасний філологічний дискурс: методологічні стратегії : тези доповідей учасників всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, м. Одеса, 11 вересня – 22 жовтня 2023 року / Центр українсько-європейського наукового співробітництва С. 90–92.
- 9. Семенова М. А. Вплив війни на дигіталізацію навчального процесу на прикладі дистанційних платформ Microsoft Teams, Zoom, Trello. STEM-освіта: науково-практичні аспекти та перспективи розвитку сучасної системи освіти в умовах війни : тези доповідей учасників всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, м. Львів – Торунь, 10 жовтня – 20 листопада 2022 року / Центр українсько-європейського наукового співробітництва С. 180–183.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біскуп Ірина Павлівна

2. Iryna P. Biskub

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5844-7524

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Приходько Ганна Іллівна

2. HANNA PRYKHODKO

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6220-5333

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Махачашвілі Русудан Кирилевна

2. RUSUDAN MAKHACHASHVILI

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4806-6434

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жулінська Майя Олександрівна
2. Maya O. Gulinska

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-9110-649X**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Волинський національний університет імені Лесі Українки**Код за ЄДРПОУ:** 02125102**Місцезнаходження:** проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Рись Лариса Федорівна
2. Larysa F. Rys

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0775-9629**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Волинський національний університет імені Лесі Українки**Код за ЄДРПОУ:** 02125102**Місцезнаходження:** проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****VIII. Заключні відомості****Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Крисанова Тетяна Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Крисанова Тетяна Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Ліповська-Маковецька Наталія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна